

TISZTELENDŐK AMERIKÁBAN

Róbert László új, kétrészes filmriportja az Egyesült Államokba viszi nézőit, amerikai tisztelendőket mutat be, olyanokat, akik minden jóra való, humánus emberben — bármilyen politikai vagy vallási meggyőződésük is — tiszteletet ébresztenek, sőt elismerést vívnak ki maguknak. Nem típusokat hoz kameraközébe, nem azokat lesi meg, akik — amint ezt már az olasz papságról szóló, előző filmsorozatában láttuk — valamilyen általánosítható jelzővel vélt vagy valódi skatulyákba szoríthatók, hanem sajátos — néha már az az érzésünk: különleges — egyéniségekkel ismert meg. Tulajdonképpen egyfajta rétegvizsgálatot végez a papság körében, „szondázásnak” is tekinthető módszerével új papi vonásokat rögzít, a papság újabb és újabb reflexióit, magatartásformálódását figyeli meg a változó világban. Ezek a papok feladataikat helyileg, mindig az adott emberi közösségben értelmezik, mondhatnók, szinte történelmi szerepet tulajdonítanak tevékenységüknek, hiszen nemcsak emberi sorsok egyedi megoldásában, hanem nemegyszer társadalmi méretű gondok orvoslásában is részt vesznek, számunkra sok esetben szokatlan módon. Szemléletüket, gyakorlatukat lehet kritizálni, rossz szemmel nézni, lehet lelkesedni értük, túlzásaikat, gyökértelenségüket emlegetni — de nem lehet sem elutasítani, sem hallgatni róluk, mert tények, eredményeket produkálnak és hatásukban eseményeket indíthatnak el, sőt fordulatot jelezhetnek a papi életformában.

A *Tisztelendő*-filmek azt próbálják bizonyítani, hogy a változó világban mindinkább változik a papságnak önmagáról alkotott képe, változik a világgal való kapcsolata és lépten-nyomon ártékelődik életprogramja, személyes céljainak fontossági sorrendje is. Azokról beszélnek, akik azt vallják, hogy a mai papnak nem a hívei mellett, hanem a *híveivel együtt* kell élnie; az eucharisztia asztala köré gyűlt embereknek egy másik asztal, kinek-kinek az otthonában felállított asztala körül is találkozniuk kell egymással, ahol a papnak egyenesen kötelessége lenne hívő testvéreivel az életet is megszentelnie, a templomban mondott Hiszekegyet a templomon kívüli praxisba átültetnie. A *Tisztelendő*-filmek azt hangsúlyozzák — talán nem eléggé egyértelműen —, hogy szereplői nem tipikusak, de ilyen tisztelendők is vannak, s határozottan szaporodik a számuk.

Az 1976-os Eucharisztikus Világkongresszus idején forgatott filmek nem a kongresszusról készültek, hanem a kongresszus alkalmából, ha tetszik, ürügyén. És nem is a hívő vizsgálódásával. Nyilvánvalóan mi mást és másképpen ragadtunk volna meg, vettünk volna észre, egyúttal azt is tanúsítva, hogy szemünkben nem a külsőségek, nem a rendezés látványossagai, nem is a különbözőképpen minősíthető körülmények a döntők — ezek országokként és szokásokként eltértek, másként és másként ünnepelnek Manilában, Bombayban és Philadelphiában —, hanem az Eucharisztia, mert ez az egyetlen azonosság mindennél, a világ bármely táján, ahol katolikusok élnek, az egyetlen Lényeg, a homogen, oszthatatlan Központ. Nem téveszthetnek meg bennünket a formák, a díszletek, a megtervezett demonstrációk, nem felejtethetjük el, hogy ezek mögött, ezeken túl a rejtőző, a lélek örökös éhségét csillapító *Hostiát* keressük, amely szerényen, csöndben meghúzódva vár, hogy megvendégeljen minket. Mindig egymaga van és mindig ugyanaz a *Van*, akár kunyhóban, akár az auschwitzi haláltáborban Kolbe atya kezéből vesszük, akár a philadelphiai stadionban látogatjuk meg. Mindez persze semmit sem von le Róbert László filmjeinek értékéből, hiszen ő nem belülről, hanem kívülről ábrázol, az ateista — kétségtelenül rokonszenvéről biztosító — érdeklődő figyelőállásából, akit érthetően inkább az extrémítások, a mozgalmasság, a csillogások kaptak meg, mint az önmagát nem reklámozó, bensőséges vallásosság, a spiritualitás halkabb mozzanatait.

Ha így nézzük filmjeit, több megértéssel és több szeretettel fogadjuk őket. Annál is inkább, mert folytatja ezt a sorozatot, előbb a francia tisztelendők között, majd a Közel-Kelet országaiiban. De azért is, mert rendkívül nehéz és nagy felelősség is megítélni, mennyi az általunk megismert tisztelendőkben a kor divatja, a helyi elvárások kielégítése, mennyi a szükségszerűségé, és mennyi mindebben az egyház igazi szeretete, Isten országa ügyének őszinte szolgálata és a testvéri közösséget létrehozó Lélek ihletése. A Léleké, amely engedelmségre sarkall, sokszor még áldozatok és tévedések árán is. A Léleké, amely segít megtisztítani a gondolatokat, különválasztani a törekvéseket, hogy felismerhetővé váljon, mit akar itt és ott, most és holnap, holnapután a Lélek az egyháztól: papjaitól és híveitől.

H. B.